

Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*) H1149

1. Status

Habitatrichtlijn Bijlage II (inwerkingtreding 1994).

2. Kenschets

Beschrijving: Van de drie soorten modderkruipers die in ons land voorkomen is de kleine modderkruiper met een gemiddelde lengte van 8 tot 10 cm de kleinste. De modderkruipers zijn slanke vissen met tastdraden aan de kop. De beide andere soorten die in ons land voorkomen zijn de grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*) en het berrmpje (*Noemacheilus barbatulus* = *Barbatula barbatulus*).

De kleine modderkruiper heeft een regelmatig patroon van zwarte vlekken op een lichtbruine ondergrond en verschilt daarmee van de grote modderkruiper, die bruine en geelbruine horizontale lengtestrepen heeft. Ook is het lichaam van de kleine modderkruiper zijdelings afgeplat, terwijl zijn grotere familielid een ronde bouw heeft. De kleine modderkruiper is een zeer beweeglijk visje. Ter verdediging heeft hij een kleine, uitklapbare stekel onder zijn oog. Aan zijn bek zitten zes korte tastdraden die hij gebruikt om 's nachts op de bodem naar voedsel te zoeken. Overdag schuilt de vis op de onderwaterbodem tussen de vegetatie.

Relatief belang in Europa: zeer groot

De kleine modderkruiper heeft een groot Euraziatisch verspreidingsgebied dat zich uitstrekt van Zuid-Europa en Zuid-Scandinavië en in oostelijke richting tot in Siberië. In West-Europa wordt de kleine modderkruiper het meest aangetroffen in Nederland, daarnaast komt de soort relatief veel voor in het noorden van Duitsland. In de direct om ons heen liggende landen (overige delen Duitsland, België, Frankrijk en Engeland) is het voorkomen van kleine modderkruipers aanzienlijk geringer.

3. Bijdrage van gebieden

Huidige verspreiding en voorkomen binnen Nederland: Lange tijd werd gedacht dat de kleine modderkruiper binnen Nederland erg zeldzaam was, maar dit blijkt een misvatting. Door vaker en gericht te inventariseren op het voorkomen van kleine vissoorten (o.a. met behulp van schepnetten) is de laatste decennia een beter beeld van de verspreiding van de modderkruipers verkregen. Hoge aantallen kleine modderkruipers zijn gevonden in diverse laagveen- en zeekleigebieden evenals in de oeverzones van het IJsselmeer. In de Randmeren zijn de dieren ook talrijk temidden van kranswievelden. Verder komt de soort regelmatig voor in de rivieren en in traag stromende beken.

Huidig voorkomen en Natura 2000: De kleine modderkruiper komt in een groot aantal Natura 2000 gebieden voor. Veluwerandmeren is het gebied met de grootste relatieve bijdrage. Hier bereikt de soort over grote oppervlakten hoge dichtheden in de kranswierbegroeiingen. Buiten het Natura 2000-netwerk komt de soort veel voor in beekdalen in Noord-Limburg en aangrenzend Noord-Brabant, in het Kromme-Rijngebied, in het veenweidegebied en in het komgrondengebied van de rivieren.

Nr.	Natura 2000 gebied	Bijdrage
76	Veluwerandmeren	>15%
18	Rottige Meenthe & Brandermeer	2-15%
25	Drentse Aa gebied	2-15%
34	Weerribben	2-15%
35	Wieden	2-15%
37	Olde Maten & Veerslootlanden	2-15%
38	Uiterwaarden IJssel	2-15%
39	Vecht en Beneden-Reggegebied	2-15%

Nr.	Natura 2000 gebied	Bijdrage
67	Gelderse Poort	2-15%
71	Loevestein, Pompveld & Kornsche boezem	2-15%
89	Eilandspolder	2-15%
92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	2-15%
94	Naardermeer	2-15%
95	Oostelijke Vechtplassen	2-15%
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	2-15%
112	Biesbosch	2-15%
130	Langstraat	2-15%
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	2-15%
13	Alde Feanen	<2%
15	Van Oordt's Mersken	<2%
16	Wijnjeterper Schar	<2%
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	<2%
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	<2%
65	Binnenveld	<2%
70	Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid	<2%
74	Zwarte Meer	<2%
83	Botshol	<2%
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	<2%
91	Polder Westzaan	<2%
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	<2%
105	Zouweboezem	<2%
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	<2%
135	Kempenland-West	<2%
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	<2%
141	Oeffelter Meent	<2%

Voorkomen kleine modderkruiper in Natura 2000 gebieden

4. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: De kleine modderkruiper heeft een ruime verspreiding binnen Nederland en is binnen het verspreidingsgebied vrij algemeen. Alleen uit Friesland, Groningen en Drenthe zijn weinig waarnemingen van de soort bekend, maar het beeld is hier waarschijnlijk onvolledig. Over eventuele voor- of achteruitgang van aantallen of de verspreiding van kleine modderkruipers is weinig bekend. Bij vergelijking van de verspreidingskaarten uit de literatuur voor de perioden 1992-2003 (Zollinger et al. 2003) en 1970-1995 (De Nie 1996) lijkt het alsof de kleine modderkruiper achteruit is gegaan in het noorden, oosten en het zuiden van Nederland. Waarschijnlijk komt dit beeld niet overeen met de werkelijkheid en is het vertekend door verschillen in intensiteiten van inventarisatie.

Recente ontwikkelingen: In de recente periode is het beeld van de verspreiding van de soort veel duidelijker geworden. Over een recente trend kan niets worden gezegd.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig

Er zijn geen aanwijzingen voor een achteruitgang van het verspreidingsgebied van de kleine modderkruiper.

Beoordelingsaspect populatie: gunstig

Waarschijnlijk zijn de aantallen van de soort niet afgenomen.

Beoordelingsaspect leefgebied: gunstig

Harde gegevens ontbreken, maar gezien de ruime verspreiding en het algemene voorkomen van de soort, voldoet de kwaliteit van het leefgebied op het merendeel der vindplaatsen. Blijkbaar stelt de soort minder specifieke eisen aan haar leefgebied als de grote modderkruiper.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: gunstig

Net als de grote modderkruiper kan de kleine modderkruiper profiteren van de ingeslagen beleidswegen van de Kader Richtlijn Water (KRW) en het meer ecologisch beheren van wateren door waterschappen. De perspectieven voor duurzaam behoud lijken dan ook niet ongunstig.

Definitie gunstige staat van instandhouding: Het streven is om het algemene voorkomen van de kleine modderkruiper in Nederland te bestendigen. Het is vooral van belang om de hoge aantallen en ruime verspreiding van grote modderkruipers in de kern van het verspreidingsgebied te behouden, dus in het riviereengebied, in Biesbosch, veenweidegebied Zuid-Holland/Utrecht, Noordwest-Overijssel, Noord-Holland, Overijsselse Vechtdal en in de beekdalen van Noord-Limburg e.o.

Oordeel: gunstig

Staat van instandhouding		
Aspect	1994	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Populatie	gunstig	gunstig
Leefgebied	gunstig	gunstig
Toekomstperspectief	gunstig	gunstig
Beoordeling SvI	gunstig	gunstig

5. Bronnen

- Crombaghs, B.H.J.M., N. van den Berg & A.B. Goutbeek, 2002. Verspreidingsatlas van zoetwatervissen in stromende en stilstaande wateren in Overijssel. Provincie Overijssel, Zwolle.
- Crombaghs, B.H.J.M., R.W. Akkermans, R.E.M.B. Gubbels & G. Hoogerwerf, 2000. Vissen in Limburgse beken. De verspreiding en ecologie van vissen in stromende wateren in Limburg. Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, [Roermond].
- Emmerik, W.A.M. van & H.W. de Nie, 2006. De zoetwatervissen van Nederland. Ecologisch bekeken. Vereniging Sportvisserij Nederland, Bilthoven.
- Nie, H.W. de, 1996. Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen. Media Publishing, Doetinchem.
- Rienks, W.A., A.L. Gerritsen, W.J.H. Meulenkamp, F.G.W.A. Ottburg, E.P.A.G. Schouwenberg, J.J.H. van den Akker & R.F.A. Hendriks, 2004. Veenweidegebied in Fryslan - De effecten van vier peilstrategieën. Alterra-rapport 989, Alterra, Wageningen.
- Zollinger, R., R. Creemers & F. Spikmans, 2003. Gegevensvoorziening vis- en amfibiesoorten Annex II Habitatrichtlijn. Overzicht beste leefgebieden Kamsalamander, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Bittervoorn en Rivierdonderpad. Stichting RAVON, [Nijmegen].